

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys:

Huomionamme todettakoon, että purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitysvelvoitteen koskiessa vain rakentamislain perusteella luvanvaraisia rakentamis- ja purkamishankkeita, saattaa selvitysvelvollisuuden ulkopuolelle jäädä volyymiltaan ja hyödyntämispotentiaaliltaan merkittäviä materiaalivirtoja, joita muodostuu mm. sellaisissa korjaushankkeissa, jotka eivät täytä Rakentamislain 42§:n rakentamisluvan edellytyksiä. Infran tai alueiden rakentamishankkeissa puolestaan saattaa syntyä esimerkiksi huomattavia määriä purkubetonia (sillat) ja erityisesti hyödyntämiskelpoisia maa- ja kiviaineksia.

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia.

Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhankkeet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi.

Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Hankkeen vähäisyydelle tulee asettaa selvemmat rajat. Asetuksen perustelumuistoissa ohjeistus vähäisyyden arviointiin on suppea ja johtaa kirjavaan tulkintaan vähäisyydestä.

Huomionamme myös, että käytännön hankemaailmassa saatetaan usein aloittaa pientä tai vähäistä työtä, joka saattaa kuitenkin laajentua edetessään. Mikä siis tällöin laukaisisi vaatimuksen purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä jo aloitetussa hankkeessa? Tulisiko pienenä aloitetun mutta merkittäväksi laajentuneen hankkeen materiaalit selvittää ja raportoida tällöin taannehtivasti?

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitysvaateen rinnalla vaatimus hankkeisiin ryhtyville julkisille organisaatioille suunnitelmallisesta rakentamisen ja purkamisen kiertotaloustoiminnasta (ns. suunnitelmavelvoite kiertotalouden edistämiseksi), saattaisi edistää kiertotaloutta ja materiaalien hyödyntämistä hankkeissa.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Kohta ”Selvitys voi lisäksi sisältää arvion uudelleen käyttöön soveltuvista rakennusosista ja materiaaleista.” saattaa tulkinnanvaraisuutensa vuoksi aiheuttaa virhettä selvitykselle raportoitavista materiaaleista kokonaismäärän osalta. Etenkin kun uudelleenkäyttöön potentiaalisesti soveltuvien osien ja materiaalien arvioiminen on vapaaehtoista.

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuistiossa sivuilla 8-9.

Vaihtoehto A

Kommentit valintaasi

Kuten asetuksen perusteluissakin todetaan, vaihtoehto A edesauttaa tunnistamaan ja jaottelemaan purkumateriaalit ja rakennusosat nimenomaan niiden kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Huolellinen syntypaikkalajittelu parantaa eri materiaalien kierrätys- ja hyödyntämismahdollisuuksia sekä ohjaa jätelain etusijajärjestyksen mukaiseen korkealaatuiseen käsittelyyn, joka jäteasetuksessakin on ollut tarkoituksena.

Vaikka A-vaihtoehto on monipuolisempi, niputtaa sekin yhden materiaalin alle hyvin erilaisia materiaalilajeja. Esimerkiksi eristeitä valmistetaan hyvin erilaisista materiaaleista ja kierrätyksen sekä hyödyntämisen näkökulmasta ne olisi hyödyllistä tunnistaa omina eristemateriaaleinaan ja tarkempi ilmoittaminen tulisi olla mahdollista järjestelmässä.

Perustelumuistiossa mainitaan sähkö- ja elektroniikka laitteiden potentiaalisesta uudelleenkäytöstä. Huomiona todettakoon, että vanhemmissa purettavissa sähkölaitteissa sähkönkulutus on todennäköisesti aina suurempaa kuin uusissa.

Vaihtoehto A poikkeaa kuitenkin jäteaseuksen mukaisesta jaottelusta, mikä tulee melko varmasti aiheuttamaan sekaannusvaaraa niin viranomais- kuin toimijakentällä. Sääntely tulisi siis tarkastella kokonaisvaltaisesti ja luoda/muokata yhdenmukaiseksi kaikilta osin.

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

Toteamme, että vaarallisia aineita sisältävien purkumateriaalien selvittämisen sekä raportoinnin osalta oleellista ja tavoitteena on, että haitalliset aineet saadaan pysyvästi pois kierrosta sekä työturvallisuus purkaessa, eikä niinkään niiden hyötykäyttökelpoisuus.

Lisäksi pohdimme, olisiko vaarallisia aineita sisältävien purkumateriaalien osalta syytä linjata jokin yhteismitallinen raportointiyksikkö, vaikkakin tunnistimme sen haasteelliseksi.

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Pilaantumattomien maa- ja kiviainesten tyyppien jaottelun tulisi olla mahdollisimman selkeä ja yhdenmukainen yleisesti käytössä oleviin jaottelumenetelmiin, eikä asetuksessa tulisi luoda omaa uudenlaista jaottelua.

Uusiomateriaali on terminä epämääräinen. Tuotestandardissa SFS-EN 13242 on esitetty määritelmät keinokiviaines ja uusiokiviaines, jotka määrittävät materiaalia tarkemmin.

Täyttömaa-aines tulee terminä aiheuttamaan varmasti myös sekaannusta.

Perustelumuihostiossa todetaan, että tieto kaivettavien ja pois kuljetettavien maa- ja kiviainesten laadusta on tarpeen, jotta näille syntyville ylijäämämassoille olisi mahdollista löytää suoraan oikeat hyödyntäjät maa- ja kiviaineksen tyyppin mukaan ilman välivarastointia ja ylimääräistä kuljetusta. Tämän tavoitteen toteutumiseksi maa- ja kiviainekset tulisi olla mahdollista luokitella käytettävissä olevan tiedon luotettavuuden perusteella:

- InfraRYL-luokituksen mukaisesti rakennettavuuden perusteella
- Kelpoisuusluokittain (S1-S4, H1-H4, U1-U4) käytettävyyden perusteella
- Geoteknisen luokituksen mukaisesti
- Rakennusteknisen luokituksen (RT-luokitus) mukaisesti

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittäminen:

Purkuhankkeiden tilaajan näkökulmasta, jotta voisimme hankintakriteerein edistää purkumateriaalien ja rakennusjätteiden kiertotaloutta erilaisilla kannustimilla ja vaatimuksilla, tulisi meidän saada mahdollisimman kattavaa ja jäljitettävissä olevaa toteumatietoa materiaalien todellisista hyödyntämis- ja loppukäsittelytoimista. Eli onko hankkeen materiaalit todellisuudessa uudelleenkäytetty, kierrätetty materiaalina (valmistaen se jätteeksi luokittelemattomaksi tuotteeksi, materiaaliksi tai raaka-aineeksi palauttaen materiaali kiertoon), vai hyödynnetty jättemateriaalina, hyödynnetty energiana, käytetty maantäyttöön R05B vai loppusijoitettu. Nykytilanteessa hankkeissa syntyvien purkumateriaalien ja rakennusjätteiden, etenkin sekalavojen, seuranta päättyy jätteen vastaanottolaitoksen porteille ja siihen loppuu myös hankkijan todelliset keinot vertailla ja todentaa sekä arvottaa purku-urakoitsijan ja materiaali- ja jätekäsittelyketjun kiertotalouden onnistumista.

Jätehierarkian mukaan purkumateriaalit ja rakennusjätteet tulisi hyödyntää mahdollisimman korkean jalostusarvon mukaisesti. Tämän vuoksi purkuhankkeissa voisi olla hankinnassa mielekästä arvottaa sellaista materiaali- ja jätteenkäsittelyketjua korkeammalle, jolla on edellytykset ns. upcycling-toimintaan. Tilaajan näkökulmasta tämä pitäisi voida kuitenkin toteumaraportoinnin kautta luotettavasti todentaa materiaalivirtojen seurannalla.

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

Ei lausuttavaa

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

Ei lausuttavaa

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

Tulisi päättää käytetäänkö tekstissä termiä rakennusosa vai rakennustuote ja avattava, mitä sillä tarkoitetaan. Edotuksessa ja perustelumuistiossa käytetty näitä sekaisin.

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen tiedon luotettavuuden arvioimiseksi selvityksessä tulisi olla tieto selvityksen laatijan pätevyydestä, osaamisesta tai soveltuvuudesta tehtävään ja millaiseen lähtöaineistoon selvityksen tiedot perustuvat.

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

Ei lausuttavaa

Virtanen Satu
Lahden kaupunki - Kaupunkiympäristön palvelualue, Tilakeskus